

iniatuur

Jaargang 26

1

Maart 2022

Vereniging Vrienden Martinikerk

Secretariaat
Martiniekerkhof 3
9712 JG Groningen

Telefoon
050 311 12 77

E-mail
vriendenmartinikerk@gmail.com

Website
www.vriendenmartinikerk.nl
www.martinikerk.nl

Colofon

Redactie
Ton Heuvelmans
Annelies Noordhof-Hoorn
Tonko Ufkes
Jan Visser

E-mail
info@martinikerk.nl

Fotografie
Merlijn Doornik
en anderen

Druk
MarneVeenstra
Groningen

foto: Egbert Modderman

De Dorstigen Laven...

1

Hen kwestie van barmhartigheid

Ton Heuvelmans

Aan de serie 'Werken van Barmhartigheid' in de kooromgang van de Martinikerk heeft Egbert Modderman weer een nieuwe episode toegevoegd, getiteld *De dorstigen laven*. Bij zijn voorbereiding heeft Egbert weinig verhalen kunnen vinden over het dorstlessen bij anderen 'waar een goed element van barmhartigheid in zat'.

Uiteindelijk viel het hem op dat door de eeuwen heen in het verhaal over de barmhartige Samaritaan deze vaak wordt afgebeeld terwijl hij de gemolesteerde reiziger te drinken geeft. 'Een perfecte match met het thema,' volgens de schilder, hoewel de man op het doek die te drinken krijgt in niets lijkt op de reiziger die is overvallen, beroofd en halfdood langs de weg is achtergelaten.

In deze afbeelding wordt het laven van de dorstigen dus verbonden met de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan:

Toen vertelde Jezus hem het volgende: 'Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers, die hem zijn kleren uittrokken, hem mishandelden en hem daarna halfdood achterlieten. Toevallig kwam er een priester langs, maar toen hij het slachtoffer zag liggen, liep hij met een boog om hem heen. Er kwam ook een Leviet langs, maar bij het zien van het slachtoffer liep ook hij met een boog om hem heen. Een Samaritaan echter, die op reis was, kreeg medelijden toen hij hem zag liggen. Hij ging naar de gewonde man toe, goot olie en wijn over zijn wonden en verbond ze. Hij zette hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een logement, waar hij voor hem zorgde.¹

Egbert meende ook direct dat de barmhartige Samaritaan qua thematiek beslist niet mocht ontbreken in deze reeks, te meer omdat de inwoners van Samaria destijds in een slechte reuk stonden. En zo plaatst hij het 'laven' op hetzelfde niveau als het 'voeden', 'kleden' en de andere werken van barmhartigheid.

Verder merkt Modderman op dat het misschien interessant is te vermelden dat hij in dit schilderij voor het eerst zo'n sterke lichtval heeft gebruikt. 'Een beste uitdaging, maar een mooie visuele link met de Martinikerk!'

¹ Lucas 10:30-34, Nieuwe Bijbelvertaling, Haarlem 2017.

Delen is het nieuwe hebben' centraal tijdens Sint-Martinusdagen

Hein Bekenkamp

De Vereniging Vrienden Martinikerk kan met tevredenheid terugkijken op de jongste editie van de Groningse Sint-Martinusdagen. Hoewel de pandemie de organisatoren parten speelde, konden alle onderdelen doorgaan met publiek. Samen met de Stichting Martinikerk, de Binnenstadskerken, Stichting Sint Martinus' Pronkjewailn, Beeldend Muziektheater Het Houten Huis en de Koninklijke Vereeniging voor Volksvermaken is in vier dagen de centrale Sint-Martinusgedachte 'Delen is het nieuwe hebben' vorm en inhoud gegeven.

Volksvermaken gaf op 30 oktober al de aftrap met het uitdelen van voederbieten op de kop van de Vismarkt. De Groninger schooljeugd werd uitgedaagd om van die bieten lampionnen te maken. Het Noordelijk Scheepvaartmuseum hielp daarbij een handje door op twee middagen workshops te geven.

foto: Hein Bekenkamp

De Sint-Martinusdagen begonnen met een druk bezochte benefietmaaltijd op maandag 8 november in het schip van de Martinikerk. Stadsdichter Myron Hamming las een voor de gelegenheid geschreven gedicht (zie pagina 8). Een van de gasten was burgemeester Koen Schuiling, die bij deze gelegenheid het uit 1631 daterende verbod op het verstrekken van ganzenmaaltijden 'officieel' ophief. De gans, bereid door het Feithhuis,

smaakte vanaf dat moment nog beter. Net als het jaar daarvoor bezorgde een team van New Nexus ook ganzenmaaltijden aan huis. De VVM had voor de avond daarop dak- en thuislozen uitgenodigd om dezelfde maaltijd aan rijk gedekte tafels in het schip te gebruiken. Het Houten Huis bezorgde de eters na afloop in de kapel een ontroerende theateervoorstelling.

Op woensdag 10 november vond de in ere herstelde optocht van Sint-Martinus, gevolgd door kinderen met hun lampionnen, door de binnenstad plaats. In de Martinikerk was er vervolgens de lampionnenwedstrijd, kwam Sint-Martinus met zijn gevolg acte de présence geven en onderhield Marcel den Os de kinderen met samenzang.

Op donderdag 11 november, de dag van de heilige Martinus zelf, werd de kerk de hele dag druk bezocht. 's Ochtends gingen de deuren al open om Stadjsers de gelegenheid te bieden jassen en dekens voor dak- en thuislozen af te geven. De studentenvereniging Vindicat spande de kroon met een gift van zo'n honderd jassen die in de loop van dat jaar in sociëteit Mutua Fides waren blijven hangen. Aan het begin van de middag gaven het schoolorkest en -koor van de Groningse Schoolvereniging onder leiding van Marcel den Os, organist Eeuwe Zijlstra en Maurits Bunt, een van de twee nieuwe stadsbeiaardiers, een enthousiast ontvangen concert. Een deel van het concert was tevoren opgenomen, zodat carillon, orgel en orkest samen konden spelen. Sint-Martinus kwam zelf nog op bezoek om zijn levensverhaal toe te lichten. 's Avonds ging ds. Pieter Versloot voor in de Vesper. Daarin was naast gebed en zang ook plaats voor de persoonlijke verhalen van twee Stadjsers die model stonden voor het jongste schilderij van Egbert Modderman, 'De dorstigen laven'.

Meteen na de Vesper was er in het kader van Sint-Martinus' Pronkjewailn een interactieve presentatie over initiatieven voor Stadjsers die het niet zo breed hebben. In vijf stadswijken stuurde de Protestantse Diaconie 'verkenner's' op pad om het dagelijks leven daar in zich op te nemen. Zo ontstond een beeld van de noden in die wijken en de wijze waarop de wijkbewoners daar zelf mee omgaan. De Diaconie wil de bewoners zoveel mogelijk betrekken bij de te starten wijkondersteuning. 'Delen is het nieuwe hebben' kwam in deze vier Sint-Martinusdagen breed aan bod.

Van Yesse naar Sint Jan

Jan Derksen

Op 28, 29 en 30 april staat het evenement 'Van Yesse naar Sint Jan' gepland. Weet u het nog? In 2020 zouden we de reis van Caesarius en zijn abt Henricus van Heisterbach naar Yesse en de Martinikerk herdenken. Dat was toen precies 800 jaar geleden. Dit jaar zijn we vol goede moed. We gaan ervoor!

In grote lijnen hebben we de oorspronkelijke opzet kunnen handhaven. De meeste programmaonderdelen vinden in de Martinikerk plaats. Lezingen, Caesariuscantate, film, tentoonstellingen in de kerk en daar buiten en op de zaterdag de wandeling van het voormalige klooster Yesse naar de Martinikerk.

Het boek van Bart Flikkema *'De Arm van Johannes de Doper. Een kostbaar middeleeuws reliëf in de Groninger Martinikerk'* wordt opnieuw gepresenteerd en officieel aan de Commissaris van de Koning René Paas aangeboden. De publicatie is ook te koop (€ 10,- in de Martinikerk).

Caesarius en zijn abt bezochten acht eeuwen geleden de talrijke kloosters in wat nu Noord-Duitsland en Noord-Nederland is. Caesarius noteerde de talrijke wonderen die in die kloosters, waaronder dat van Yesse, plaatsvonden. Zijn boek *Dialogus Miraculorum* is bewaard gebleven. De meeste lezingen zullen vooral Caesarius en zijn werken tot onderwerp hebben. Op www.kloosteryesse.nl/yessesintjan zijn alle bijzonderheden te vinden; men kan zich daar ook aanmelden voor de verschillende programmaonderdelen en meteen betalen.

Globale programmering:

Donderdag 28 april (18.00-21.00 uur):

Lezingen, rondleiding en maaltijd in Brouwerij Martinus (voor studenten).

Vrijdag 29 april (14.15-18.00 uur):

Lezing William Purkis (Universiteit Birmingham); presentatie boek *De Arm van Johannes de Doper*; film *Caesarius*; opening expositie 'De schatten van Yesse', t/m 30 juni.

Zaterdag 30 april (11.00-18.00 uur):

Wandeling Yesse-Martinikerk, maximaal 100 deelnemers, met onderweg historische tussenstops en welkom bij de 'Heerepoort' en klokgelui vanaf de Martinitoren; lezingen van Jasmin Margarete Hhatky (Universiteit Münster) en Anneke Mulder-Bakker (RUG); Caesariuscantate.

Naast de expositie in de Martinikerk zullen er simultane exposities in de Universiteitsbibliotheek, de Groninger Archieven en het Noordelijk Scheepvaartmuseum te bezoeken zijn.

Het driedaags evenement is een samenwerkingsproject van Vereniging Vrienden Martinikerk, Stichting Bezoekerscentrum Klooster Yesse, Centrum voor Religie en Erfgoed (RUG), Universiteit van Birmingham, Groninger Instituut Archeologie (RUG), Studenten Koepel voor Levensbeschouwelijke Organisaties.

foto: Willem Hoiting

Jaarvergadering en lezing VVM

zaterdag 2 april 2022

Op zaterdag 2 april vindt de Algemene Vergadering van de Vereniging Vrienden Martinikerk plaats, inloop om 9.30 uur in de kapel. Aanvang om 10.00 uur. Ook de jaarlijkse lezing van de VVM zal dit jaar weer fysiek plaatsvinden. Aanvang 11.00 uur, in het schip van de Martinikerk.

De spreekster is Pauline Broekema. De titel van haar lezing luidt: 'Op een steiger in de Martini'. In deze lezing keert zij terug naar de Martinikerk waar zij als zeventienjarige scholiere – akelig hoog – in een gewelf, uiterst voorzichtig en onder strenge begeleiding met een chirurgijnmesje een schildering blootlegt. Op die steiger onderging zij het verre verleden, dacht aan het jeugdige heden en de ongewisse toekomst. Alle keren dat Pauline terug is in de

Martinikerk kijkt ze altijd even naar het gewelf en doet dat met enige weemoed. Wat wist ze toen van het leven, van de historie van de stad? Nu, zoveel jaar later, zal Broekema in haar lezing reflecteren – en dat steeds in relatie tot de Martinikerk – op dat meisje op de steiger, maar ook op de Spaanse Griep, een ambtenaar in 1945, de markt voor de kerk, het Boter- en Broodhuisje, een massale dankdienst en een uitvaart in 1945, kunst in de kerk én (opnieuw) dat meisje op de steiger.

Wij houden u op de hoogte van eventuele wijzigingen in het programma.

foto: Merlijn Doornik

**Bij zijn afscheid van
het bestuur in 2021
is Gert Zuidema
benoemd tot
erelid van de
Vereniging Vrienden
Martinikerk!**

Nieuw groen rondom de Martinikerk

Annelies Noordhof-Hoorn

Een tijdje terug werd Derk Bos, bijna 33 jaar werkzaam bij de Gemeente Groningen, benaderd door Jan Haak (beheerder van de Martinikerk) en Jan Derksen (voorzitter van de VVM) voor nieuwe beplanting rondom de Martinikerk. Dat vond de heer Bos niet zo'n gek idee: als je vanaf het UMCG of het Forum naar de Grote Markt gaat kom je langs de Martinikerk. En eerlijk is eerlijk, de 'tuin' van de Martinikerk deed de laatste jaren wat rommelig aan.

Daarom ging Bos aan de slag met een plan voor nieuw groen. Want wat is er nou mooier dan zo'n mooie kerk nog aantrekkelijker te maken! De afgelopen tijd is er hard gewerkt: de Gouden Regen is gesnoeid. Er zijn solitaire heesters (o.a. Viburnum), heesters (o.a. Mahonia en Cotoneaster) en vaste planten (Geranium Rozanne) geplant en ten slotte zijn er ook een heleboel bloembollen gepoot. In het voorjaar zullen bij de kerk sneeuwkllokjes, blauwe druifjes, hyacinten en (botanische) tulpen bloeien.

Bos en zijn team hebben veel plezier beleefd aan het maken en uitvoeren van de plannen: 'We hebben nog nooit zoveel complimenten gehad van voorbijgangers'. In het voorjaar ligt

er nog meer in het verschiet: het gazon wordt aangepakt en daarnaast wordt tussen het gazon en de borders een granieten borderrand aangebracht.

Kortom, we zien uit het naar het voorjaar!

Nog mooier

De laatste tijd is er nog meer gebeurd binnen en buiten de Martinikerk. Hierdoor is de kerk ook mooier geworden. In het vorige nummer van Miniatuur kon u lezen en zien dat aan de buitenkant onderhoud werd gepleegd en ook heel hoog schilderwerk plaatsvond. Sindsdien zijn ook alle deuren en luiken geschilderd, zodat de kerk er weer pront bijstaat dankzij de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten.

En ten slotte zijn in de Kapel en in de Librije de roosters op de verwarming gerepareerd. Ruim 20 latjes waren al jaren kapot, gebroken, verdwenen.

Ze zijn nu met veel vakmanschap gerepareerd door dhr. Roelof Kuik. Hulde!

Het ziet er eindelijk weer netjes uit, dankzij een bijdrage van de VVM.

foto: Derk Bos

Ganzenmaaltijd

Hij zei: "hoe kan ik een wens, een warmte, een welbehagen toelaten, wanneer ik huden om mij heen, zie rillen. Alsof water in een stil meer, wordt verstoord door een onverwachtse aanraking.

Want het was op 1 van die dagen, waarvan je de kou herinnert. Waar verandering, een goede of slechte nooit ver weg ligt, wanneer iemand grijpt naar het zwaard. En nieuwe verhalen dringen zich aan, wanneer een knarsende ziel op adem komt, een ander toelaat en trots, loslaat.

Het doet ons meer verliezen dan in het moment merkbaar, zo vinden we pas later wat we daar verloren. Want het was op 1 van die dagen, waarvan je de kou herinnert. Hoe een afgesneden mantel, in staat was om een wereld toe te dekken, een ieder zag en zo een nieuw verhaal vertelde. Toedekte, wie té lang rondzwierf in kledij van stukken bloot lichaam en wie te lang, door geen blik gevonden werd.

Bij het geven van zijn mantel gaf hij warmte, maar die bron, diezelfde warmte, kwam voort uit zijn blik die vertelde: "Ik zie je." Want hoe kan ik genieten van een wens, een welbehagen, als ik weet dat jij het rillen niet kunt stoppen.

Dit was geen deken om te verdoezelen, maar om een verhaal te doen voortleven. Een verhaal over onbevangen liefde, onvoorwaardelijk vertrouwen, ongeremde hoop en andere doolhoven.

Het was op een dag, waarop niemand de kou ontglippen kon. Waarop eenieder zocht naar warmte en een blik, om door gevonden te worden. Die dag leerden ze elkaar: wanneer kou alles vindt, scheur en snij dan stukjes mantel, en bedek alles, alles om je heen, wat bloot ligt.

Myron Hamming

Stadsdichter van Groningen